

De heer A.M.A. Schuurs werd op 23 oktober 1909 in Rotterdam geboren. Hij deed zijn artsens studie in Leiden, hetgeen nog immer merkbaar is. Niet alleen omdat tijdens het gesprek regelmatig duidelijk wordt dat deze studentenplaats een speciale plek inneemt in het hart van de dokter, maar het is ook aan de spraak van de heer Schuurs te horen. Een jarenlange vestiging in Vleuten heeft hier kennelijk niet veel aan kunnen veranderen. Zoals iedere rechtgeaarde Leidse student spreekt hij niet van Leiden, maar heeft hij het over Leien.

Dokter Schuurs: ruim 33 jaar arts in Vleuten

Bekende dorpsgenoten

door Gerrit Jan Bel

Bij mensen die hem van nabij hebben meegemaakt staat de heer Schuurs bekend als een vriendelijke man die altijd klaar stond en niet te beroerd was om bij de minste klacht te komen kijken. Hij nam de tijd voor zijn patiënten en kon met iedereen goed opschieten, maar ook (en dat werd door velen als bijzonder prettig ervaren) goed luisteren. Verder houdt hij van gezelligheid en is altijd in voor een feestje.

- Dokter Schuurs begon zijn huisartsenpraktijk in Vleuten op 1 juni 1939 en beëindigde deze ruim 33½ jaar later op 1 januari 1973. Een aantal functies die hij vervulde hadden hoofdzakelijk met zijn professie te maken. Zo was hij
- van 1951 tot eind 1969 lid (later sekretaris en ten slotte voorzitter) van de huisartsenvereniging Peripherie Utrecht;
  - van 1951 tot het beëindigen van zijn praktijk lid van de Commissie van Toezicht op de Utrechtse Ziekenfondsen;
  - van 1957 tot en met 1969 bestuurslid van het Algemeene Provinciale Ziekenfonds, Voorzorg bij hulp en Ziekte;
  - van 1959 tot 1967 bestuurslid van de afdeling Utrecht van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst;
  - van 1963 tot 1967 lid van de Provinciale Commissie voor Gebiedsaanwijzing;
  - van 1962 tot 1967 lid en kommissaris

voor het centrum van de Apotheek-Commissie;

- de eerste jaren na de oorlog bestuurslid van de afdeling De Meern-Vleuten van het Rode Kruis;
- medisch adviseur van het Groene Kruis in Vleuten gedurende de gehele tijd dat hij praktijk uitoefende;
- vele jaren na de oorlog bestuurslid van de Oranjevereniging en lid van het Comité Ouden van Dagen;
- Commandant Mobiel Geneeskundig Team B. B. Utrecht-West.

Naast dit alles leidde de heer Schuurs gedurende de eerste 15 jaar dat hij in Vleuten woonde vele E. H. B. O.-kursussen en vervulde hij ook nog een groot aantal andere functies.

- Meneer Schuurs, wat hebt u gedaan voordat u in Vleuten kwam ?

- In 1935 ben ik afgestudeerd in Leiden. Daarna heb ik eerst een maand of 2, 3 in het havenziekenhuis in Rotterdam gewerkt omdat ik als scheepsarts een reis naar Indië ging maken. Dat kon ik gedaan krijgen omdat mijn vader in de scheepvaartbranche zat. Ik bleef 3 maanden in Indië en gedurende die tijd heb ik er een flink stuk van gezien. De laatste maand heb ik in een ziekenhuis in Batavia gewerkt. Toen kwam ik terug, want ik wou assistent interne geneeskunde worden omdat ik uiteindelijk voor internist wilde studeren. Dat was toen erg moeilijk om er tussen te komen, want iedereen vroeg 'Wat heb je gedaan?' en als ik zei 'Ik ben naar Indië geweest' zeiden ze 'Ja, dat is een mooie reis, maar wat heb je medisch gedaan?' En dan kon ik alleen zeggen dat ik de laatste maand in dat ziekenhuis in Batavia had gewerkt.

stentplaatsen en als je vader niet veel relaties had - hoogleraar of zo - dan kwam je er niet tussen. Dus dat lukte niet zo, maar ik heb toch nog twee assistentschappen gedaan, in Maastricht en in Nijmegen. Eén belachelijk laag, voor f 25,- in de maand. Het andere was voor die tijd normaal: f 150,- uitwonend in de maand.

Ik heb dus wat interne opleiding gehad en dat is me altijd goed van pas gekomen. Tegenwoordig moet iemand die voor arts studeert eerst nog een jaar meedraaien in een huisartsenopleiding, maar toen was dat niet. Ik voelde die tekortkoming wel. Je had dan wel je studie gedaan, maar je wist praktisch nog geen barst en door die assistentschappen heb ik me wat veilig gesteld. Nu wist ik bijvoorbeeld goed wat voor geneesmiddelen ik moest geven, maar als student leerde je daar praktisch niets van.

- In 1939 kwam u naar Vleuten. Hoe kwam u daartoe ?

- Dat liep via de Maatschappij ter Bevordering van de Geneeskunde. Daar had je een bureau voor waarnemingen opvolging, dus vestiging. Daar was je bij ingeschreven en dan kreeg je toegestuurd onder letter of cijfer aanbiedingen van praktijken die vrij kwamen. De beschrijvingen waren zéér oppervlakkig, maar wel juist.

- Waarom gebeurde dat onder kode en werd er geen plaatsnaam vermeld ?

- Omdat geen arts bekend wilde maken dat hij weg ging, want dan had hij kans dat iemand zich in zijn omgeving vrij zou vestigen en zat te wachten totdat hij weg ging. Het was ter bescherming van zo'n praktijk. Het was toen ge-

bruik dat een praktijk werd overgenomen. En als het kleinere praktijken waren had je er vaak de apotheek bij en dan waren er kleinere gemeenten, zoals hier, waar geen vroedvrouw zat, dus je had er de volledige verloskunde bij. Een heleboel werk.

- Waarom hebt u gekozen voor een praktijk in een platteiaandsdorp ?

- Nou, ik zag dat het in het centrum van het land was en in de buurt van een grotere stad, dus ik had wel in de gaten dat het hier ergens in dit rayon moest zijn. En ach, waarom niet ? Het enige was misschien dat ik in Leiden heb gestudeerd en ik ben een Leenaar, dus in de buurt van Utrecht was - vanwege de faculteit hier - nou niet zo..... maar dat is wel goed gegaan.

- Was u, toen u hier kwam, de enige arts ?

- Nee, de andere dokter was Fizaan. Toen was er nog een duidelijke scheiding. Hij had een katholieke praktijk en ik de protestantse praktijk. Fizaan werd hier erg naar voren geschoven en het heet dat hij zich hier indertijd heeft gevestigd met steun van pastoor Ohl. Er gebeurden ook wel nare dingen onder pastoor Ohl. Als er mensen bij hem kwamen die hun ziekenfondspremie niet konden betalen, maar dan moet je naar Fizaan.' Dat soort streken, daar hebben we veel narigheid van gehad. Het was heel vervelend. Je zou kunnen zeggen dat je dan allebei je klantenkring had, maar er is hier ook altijd een grote familietrouw geweest. Als iemand ging trouwen bleef hij bij je, ook al was hij katholiek. Dan was je

wel geen slecht katholiek, maar iets ruimer denkend.

Maar Ohl was dat een doorn in het oog. Die zag toch graag dat iedereen bij de katholieke arts bleef. Een voorbeeld. Bij het kasteel De Haar is een kapelletje en als de familie er was dan mocht pastoor Ohl daar, ik geloof voor honderd gulden, een keer de mis lezen en dan mochten de inwoners van Haarzuilens er ook bij zijn. Maar dat was niet genoeg. Dan moesten ze daarna ook hier bij de hoogmis zijn. De mensen werden onder dwang gezet.

- Tot wanneer is dat grote verschil geweest, of kwam dat vooral door de heer Ohl ?

- Het regiem van Ohl en vooral ook doordat men in de oorlogstijd meer oecumenisch is gaan denken. En omdat we hier toendertijd een zoon van een burgemeester en een wagenmaker hadden die enorm met elkaar bevriend waren. De zoon van de burgemeester was katholiek en de wagenmaker vrijzinnig protestant, remonstrant zelfs. Ze waren gezworen kameraden en deden ondergronds alles samen. En ze kwamen ook hier over de vloer. Hier was het zo'n beetje het poststation voor het verzet. Onder de bank vóór zaten allerlei brieven verstopt. Dus door de oorlogsjaren is dat allemaal vervaagd, maar het gekke is dat drie dagen na de oorlog kwam ik een van dit tweetal tegen en ik zeg: 'Hoe is het met de ander ?' Zegt hij: 'Nou, ik heb niks meer van hem gehoord.' De belangstelling was ineens weer weg.

- Het gezamenlijk motief was zeker verdwenen. Is dit een oorspronkelijk doktershuis ?

- Nee, geen oorspronkelijk doktershuis, maar er heeft hiervoor wel een andere dokter gezeten. Dit huis is gebouwd door een huis- en decoratieschilder die ging rentenieren.

Hiervoor zat Van Westendorp hier. Voor hem heeft dokter De Boer er in gezeten, maar dat was maar even. Het oorspronkelijke doktershuis was in de Stationsstraat, daar waar nu het accountantskantoor zit, maar toen De Boer hier kwam kreeg hij te horen dat hij niet de dorpsdokter zou worden. Dat huis was dus van de gemeente en die had een ander tot gemeente-arts benoemd. Toen ik hier kwam kreeg die gemeente-arts per jaar f 750,-. En ieder jaar was de huur voor het doktershuis hetzelfde als de vergoeding; de gemeente-arts kreeg de armen te behandelen en karweitjes op te knappen

voor de gemeente. Dus op 2 januari werden er twee kwitanties gewisseld. Van Westendorp heeft hier 15 jaar gezeten en hij is op een gegeven moment gaan verbouwen. Hij wou daarom het huisje hiernaast (rechts) kopen, maar dat huisje was eigendom geworden van pastoor Ohl. Een kinderloos oud boerechtpaar had dat aan de pastoor nagelaten en Van Westendorp, als protestant, kreeg dat huis niet van hem. Dus heeft hij naar de andere kant uitgebreid. En toen Ohl hoorde wat Van Westendorp aan zijn aannemer betaalde kwam de pastoor aanzetten of hij niet alsnog..... Maar ja, toen waren ze al bezig.

- *Hoe vond u Vleuten toen u zich hier vestigde ?*

- Het was een erg leuk landelijk dorp. Hiervoor buiten mijn hekje had je een grindpaadje van anderhalve meter breed - dat stond een beetje rond - en daarlangs liep dus een open goot zullen we maar zeggen en via een gat onder de klinkerweg door kwam die goot met een buis uit in de sloot aan de andere kant. En met een rijtje wilgjes was het allemaal afgezet en aan de overkant was er boomgaard. In het huis waar nu Jan Goes woont was vroeger de bodedienst van Goes, oude vader Goes zat daar dus en die wilgjes aan de voorkant waren allemaal een beetje naar de zijkanten uitgereden als gevolg van het rangeren met de vrachtwagens. Dat heeft allemaal zo bestaan tot vlak na de oorlog.

- *Hoe was de gezondheidszorg in die tijd ?*

- Was redelijk. Er waren hier twee protestantse artsen in het gebied. Dokter Lambers had zich een jaar of twee, drie voor ik hier kwam op goed geluk vrij in De Meern gevestigd. Mijn voorganger zag dat als concurrentie dus die verhouding was niet goed.

- *Hoe groot was uw praktijk ?*

- De grenzen zijn altijd zo'n beetje hetzelfde gebleven. Het liep vanaf de Hommel over De Meern naar net over de overweg van de Putkop in Harmelen, dat viel al onder de gemeente Woerden eigenlijk. Daar zat mijn eerste patiënt. En dan de hele Breudijk en de Rijndijk langs de Lage Haar in helemaal tot de Bom en daar nog even een paar huizen Lage Nieuwkoopse Buurtweg op en tot de onbewaakte overweg Gieltesdorp en dan verder langs Themaat hier naartoe en dan helemaal het land in tot wat toen nog de Kantonna-

le Weg heette. In de oorlog ging ik zelfs naar de Huppeldijk, want de artsen uit de stad wilden daar niet meer komen. Dat vonden ze te ver. In aantallen patiënten was het rond 2000.

- *U behoorde vroeger tot de notabelen van het dorp. Merkte u daar veel van ?*

- Nou, tot op zekere hoogte. Het was vanzelfsprekend dat je wat beleefder behandeld werd. Maar ik was van huis uit altijd amicaal.

- *Hoe hebt u die positie ervaren ?*

- Als heel gewoon omdat we altijd heel normaal met de mensen omgingen. Mijn vrouw was stomverbaasd dat er dames bij waren van ver in de 40 die wilden dat ze bij de voornaam genoemd werden, terwijl zij 22 was toen ze hier kwam wonen. Daar had ze toen nog een beetje moeite mee. Nu zit ze zelf in die positie, want ze is lid van de toneelclub waar ze elkaar bij de voornaam noemen. Nu vindt zij het vanzelfsprekend en zijn er leden die daar in het begin moeite mee hebben.

- *Werden er toch bepaalde dingen verwacht van de notabelen ?*

- Ja, ze verwachtten van je dat je van alle verenigingen donateur werd, dus ik ben van ik weet niet hoeveel verenigingen donateur geweest.

Toen we hier kwamen kennismaken met mijn voorganger zaten we in de voorkamer. Ik presenterde een sigaret aan mijn vrouw die ze opstak en toen vroeg ze aan de vrouw van dokter Van Westendorp: 'Of mag dat hier niet ?' Nou ja, die zei: 'Dat mag wel, maar

doe toch de gordijntjes maar een beetje dicht.'

Mijn vrouw heeft vanaf de eerste dag dat ze hier was buiten in de tuin gelopen in een lange broek als ze daar zin in had en met een sigaret. En dat hebben de mensen genomen, hoewel sommigen zich daar misschien wel eens aan hebben gestoord.

Maar ze lag wel goed bij de mensen, want hier in het dorp heette het dat als ze mijn vrouw maar hadden gesproken, desnoods per telefoon, dan zat het wel goed. En inderdaad, ik moet zeggen, dan kreeg ik bijvoorbeeld te horen 'Die en die heeft gevraagd of je komt. Ik denk dat het longontsteking is dus ga er maar gauw heen.' En dat kwam ook uit, ze kreeg er kijk op.

- *Hoe hebt u de oorlogsjaren ervaren ?*

- Aan de oorlogsjaren hebben wij vrij positieve herinneringen omdat iedereen zo goed met elkaar overweg kon. Ik werd ook ingeschakeld om Joodse onderduikers te behandelen. Er waren er bij die er op stonden partikulier tarief te betalen, omdat ze dat thuis ook deden en er waren er die in zak en as zaten en die kregen uiteraard geen rekening. Er zijn er waar ik nu nog contact mee heb.

Er was er onlangs een die me het Verzetskruis wilde bezorgen. Toen kreeg ik een lijst om in te vullen, maar daar heb ik toen voor bedankt. Dan komt het er zo'n beetje op neer of je jezelf aanbiedt en dat doe ik niet.

Ik was in die tijd ook vertrouwensarts. Als er iemand van de ondergrondse gewond was ging ik daar naartoe.

Als er een razzia kwam werden we altijd tijdig telefonisch gewaarschuwd. Dan konden de onderduikers, die ook bij ons in huis zaten, het weiland invluchten.

Toen we weigerden voor de Artsenkamer (een door de Duitsers in het leven geroepen instelling waar alle artsen verplicht lid van moesten worden G. J. B.) hebben we een periode gehad dat er een heleboel kollega's zijn opgepikt en daar moesten wij dan weer het geld voor op halen, want die gezinnen moesten ook voortbestaan en, nou ja, toen heb ik een week of twee, drie lang iedere nacht ergens anders geslapen. Zelf ben ik gelukkig nooit opgepakt.

- *Bracht de hongerwinter nog problemen voor u mee ?*

- Ik viel een fors aantal kilo's af, van 90 naar 70 kilo.

- Ervoer u dat als prettig, of was die noodzaak nu niet meteen aanwezig?

- Aan de ene kant wel, maar toch ook niet helemaal, want je was de hele dag in touw. We wisten vaak niet wat we zouden eten, maar er was uiteindelijk toch altijd wat. Het was wel een moeilijke tijd, maar lang niet zo moeilijk als in de stad.

- Hoe was het in die jaren gesteld met de medicijnen?

- Slecht, ronduit slecht. Maar ik heb er gelukkig geen patiënten aan dood zien gaan. Wel zijn er een heleboel doodgegaan aan difterie, want er was geen serum. Dat kwam doordat een stel kinderen van NSB-ers door de Moffen naar Oostenrijk was gestuurd en daar kregen ze flink te eten. Maar daar heerste een allergemeenste difterie en daar kwamen ze dan mee terug en toen is hier de difterie uitgebroken.

Aan de andere kant was die karigheid wel goed voor de suikerpatiënten. Ik had er 8 met insuline toen de oorlog begon en aan het eind had ik er nog maar één. Ze kregen in ieder geval geen koolhydraten. Voordat er insuline was werden er ook hongerdagen gevolgd om de mensen weer wat suikervrij te krijgen, dus dat gebeurde in de oorlog vanzelf.

- Als patiënten 's avonds langs kwamen konden ze u nog wel eens achter de piano aantreffen, heb ik gehoord.

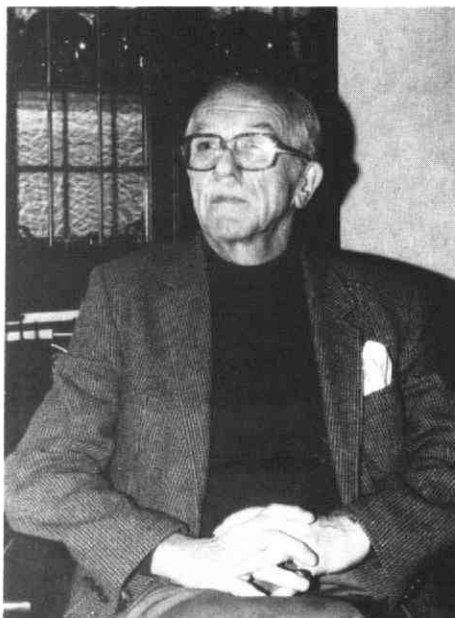
- Het was een hobby van me. Ik heb wel les gehad, maar een hoog niveau heb ik er nooit in bereikt. Vooral Engelse en Amerikaanse ontspanningsmuziek die ik - klandestien - op de radio hoorde.

- U werd ook nog wel eens benaderd om tanden en kiezen te trekken?

- Ik heb er hier tientallen uit moeten halen, want de tandartsen die hier twee keer in de week zitting hielden durfden in de oorlogstijd niet meer te komen, dus dan moest het wel. Ik rekende f 2,- als ik een verdoving gaf en f 1,50 zonder verdoving.

- Percentsgewijs is er wel een flink verschil, maar tegenwoordig zou je zeggen dat je het voor die twee kwartjes niet hoeft te laten.

- Je had toen nog een heleboel mensen die wilden geen verdoving, dat was de angst. Dat was nog de ouderwetse opvatting van: 'Het is voor je weggelegd,

dus dan moet je die pijn ook maar hebben.' Nou ja, goed. Toen er eindelijk een vaste tandartsenbezetting kwam waren we daar tenminste vanaf. Het is m'n vak niet. Het was wel alleen maar ruïneus werk, want ik trok alleen maar. Vullen kon natuurlijk niet.

- Heb u hobby's?

- Cryptogrammen, daar ben ik verslingerd aan. En muziek luisteren en beoefenen. Ik heb ook veel gelezen. Postzegels heb ik tot m'n 12e, 13e jaar verzameld. Grote dozen vol. In de oorlog heb ik die allemaal zitten afweken en ben ik ze gaan inventariseren, toen had ik daar de gelegenheid voor. Maar ja, nu hebben m'n kinderen ze natuurlijk ingepikt. Ik had er de animo niet meer voor.

- U funktioneerde ook wel eens zo'n beetje als een biechtvader voor uw patiënten.

- Ja, de katholieken hebben natuurlijk de pastoor waar ze naar toe konden, maar de protestanten hebben niemand en daarom komen ze zeker bij de dokter.

- U had dus een ruime vertrouwenspositie?

- Jazeker. Dat heeft nog wel geduurd tot enkele jaren terug. Dat ze het nog niet aandurfden met mijn opvolger. En dan kwamen ze toch met een smoesje hier aan de deur eens even een bloementje brengen. Het heeft wel niks met het vak te maken, maar het was toch vererend.

- Hoe hebt u het werk gevonden?

- Ik heb nooit spijt gehad, het heeft me

altijd voldoening gegeven en ik heb het altijd met graagte gedaan. Na een aantal jaren onttekte ik dat ik zo'n vier weken vakantie moest hebben: de eerste week om helemaal niets te doen en tot rust te komen, de tweede week om er langzaam in te komen, de derde week om te genieten en de vierde week dan baalde je en wou je terug. Drie weken was net te kort.

Maar ik ben innig blij dat ik elf jaar geleden heb afgenoekt, want zoals het tegenwoordig moet met al die verplichte nascholingskursussen en zo meer, dat hoeft voor mij niet. Je kreeg er ook nogal wat gezwam bij, want toen gingen zich er agogen en zo mee bemoeien.

- U hebt altijd apotheek aan huis gehad?

- Tot begin 1968. Toen werd die overgenomen door de plaatselijke apotheek. De beide organisaties (voor pharmacie en geneeskunde) hadden daar afspraken over gemaakt. Soms vestigde zich een apotheker zo maar zonder wat van je over te nemen en dan zat hij te wachten op klanten, of tot de arts er mee ophield. Maar als hij netjes was ging hij met de arts praten over overname. Je kon wel nee zeggen, maar dat was niet verstandig, want bij een arts houden de inkomsten op als hij niet meer werkt, maar een apotheker kon met z'n assistenten tot z'n dood toe apotheker blijven. Desnoods kon 'ie er een provisor in zetten.

- Omdat u gedurende die 33 jaar van uw praktijk alle bevallingen zelf deed hebt u natuurlijk een half dorp geboren zien worden.

- Ja, en dat was ook een van mijn plezierigste taken. Ik had daar niet de extra opleiding voor gehad, maar ik moest er hier gewoon aan geloven. Men heeft het wel eens geschat en ik schijn hier zo'n 1500 bevallingen te hebben gedaan. Ik heb ook een idioot aantal tweelingen gehad, ik geloof zoiets van 20. Krankzinnig, anders zie je er niet zo veel, maar hier kwam het erg veel voor.

- Bij zo'n aantal bevallingen is het zeker ook voorgekomen dat u ook de geboorte van de kinderen van de kinderen die u al eens op de wereld had geholpen meemaakte?

- Jazeker, regelmatig. Zo heb ik bijvoorbeeld niet alleen mijn derde dochter op de wereld geholpen, maar ook haar man en hun twee kinderen. Dergelijke 'familiekwesties' heb ik wel vaker meemaakt.